

Kouřil, Pavel

[Žáček, Rudolf. Pobeskydí od husitství do Bílé Hory]

Archaeologia historica. 1988, vol. 13, iss. [1], pp. 655-656

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139811>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20241021

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

dochovaných zbytků, u prozkoumaných objektů doložených ještě podrobnější dokumentací. Většinou jde o půdorys, někdy analytický, případně o pokus rekonstrukce (Radomyšl, kaple v Blatné). Škoda, že těch i oněch publikace neobsahuje více, obraz, který si čtenář o problematice dělá, by byl úplnější. Např. v Bělčicích si to přiblížení fluktuace sídel a jejich proměn přímo vyžaduje. Zato na podchycení aktuálních výsledků výzkumu na Blatné nemůžeme poukázat, neboť byly publikovány až po uzávěrce recenzované práce. Naopak některé starší a dlouho tradované omyly publikace vyvrací (sídlo na „Hrádečku“ v Čichticích, tvrze v Dřešině a Tažovicích, lokalizace a charakter dalších). Poměrně dobře reprodukováná příloha obsahuje méně známé pohledy na sídla a jejich detaily a rovněž osm starších vyobrazení. Bohužel rovněž dokumentuje vesměs neutěšený a mnohdy havarijní stav objektů, takže je pravděpodobné, že mnohé fotografie brzy nabudou hodnot historických. Také proto je nutné ocenit obětavou práci obou badatelů, kterým se podařilo „ve vlastní režii“ zmapovat mizející svět panských sídel v jedné z rozhodujících oblastí jižních Čech.

MIROSLAV PLAČEK

František Kašíčka—Bořivoj Nechvátal, **Vyšehrad pohledem věků**. Správa národní kulturní památky Vyšehrad, Praha 1985, 305 s., z toho 192 samostatných vyobrazení (část barevných) a řada obr. v textu, souhrny v ruštině, angličtině, francouzštině a němčině.

Reprezentační, výtečně sestavená a výborně graficky vypravená publikace se sice poněkud vymyká rázu recenzní rubriky AH, ale vzhledem k objektu, kterým se zabývá, a způsobu provedení je nutné si jí povšimnout. Nejde totiž o obvyklou uměleckou knihu, jejíž autoři spoléhají na prostý emocionální účín vyobrazení, u většiny ze záplavy fotografických děl ostatně zcela marně. F. Kašíčkovi a B. Nechvátalovi se podařilo nenásilnou a přitažlivou formou zarámovat těžiště díla, které spočívá ve starých vedutách, obrazech a fotografiích Vyšehradu, do zásadních a zsvěcených informací historických, archeologických a stavebně historických. Vzhledem k založení a povolání autorů by se to jevilo samozřejmostí, ale promyšlená koncepce i obsah knihy vyžadovaly ještě mimořádně racionální přístup, spojený přitom se zanícením a niterným vztahem. Jak je vidět, harmonické spojení těchto protikladů přináší výsledek. Díky soustavnému archeologickému výzkumu mohou předložit stručný průřez dějinami Vyšehradu od pravěku až po dnešek, a to se zřetelem na zobrazení jeho stavební podoby. Náznornosti přispívají rekonstruované půdorysy vrcholně a pozdně gotické fáze lokality, jakož i plány barokní citadely, v níž byl Vyšehrad přeměněn. Historický exkurs je ukončen přehledem nejdůležitějších dat. V obrazové části se vedle starších známějších vedut objevují i málo známé či teprve nedávno objevené (pozdně gotické nástěnné malby, anonymní mapa z pol. 17. století, některé barokní plány ap.), obrazy idealizující či romantické. Některé jsou věčné, jiné dýchají kouzlem zašlých časů, ale všechna obsahují cenná sdělení o Vyšehradě a době svého vzniku. Obsažný katalog zobrazení blíže upřesňuje charakter a původ obrázků, rejstřík tvůrců pak seznamuje s jejich životními daty a prací. Před poznámkami a poměrně rozsáhlou literaturou je ještě krátký přehled použitých výtvarných technik. Shrnutí: Vyšehrad pohledem věků je cestou, jakou je možné se v oblasti monografických uměleckých publikací ubírat, aniž by výsledný dojem vyprchal ihned po jejich zavření a nebylo motivace pro nové otevření.

MIROSLAV PLAČEK

Rudolf Žáček, **Pobeskydí od husitství do Bílé Hory**. Kulturně historický místopis (7). Okresní vlastivědné muzeum Frýdek-Místek 1986, 125 s.

Časové vymezení publikace, až příliš skromně určené především pro školní výuku a vlastivědné kroužky, je v podstatě dáno již jejím názvem. Svým způsobem navazuje na studie J. Bakaly (zejména sv. č. 6 — Osídlení Místecka a Brušperska v období

vrcholného feudalismu, Frýdek-Místek 1983), avšak orientací, formou i rozsahem zpracování, vyplývajícím především z předepsané nutnosti jejího určení, se od něj poněkud odlišuje. Teritoriálně je omezena současnými hranicemi okresu Frýdek-Místek, jež v sobě zahrnuje části historického území Moravy a Slezska, kdy řeka Ostravice tvořila základní dělicí prvek.

Práce je rozdělena na dva hlavní spolu související oddíly. V prvním je podán přehled a charakteristika politického a hospodářského vývoje regionu v pohusitském a předbělohorském období tak, aby údaje obsažené ve fundamenální části celé studie — místopisně přehledu, bylo možno dát do širších historických souvislostí. Autor přitom upozorňuje, že nemůže podat vyčerpávající obraz těchto politických a ekonomických, ale i sociálních a kulturních dějin regionu, neboť ty lze důsledně řešit pouze podrobným studiem jednotlivých tehdejších politicko-hospodářských a správních celků a podotkneme, že i v rámci publikace speciálně k tomu určené. Proto také některé okruhy otázek nechává otevřené, nepokouší se o nějaké násilné závěry.

Soustřeďuje se zde na panství hukvaldské, frýdecko-místecké a komoru těšínskou, kde především rozbořem urbářů a jejich srovnáním s pozdějšími záznamy sleduje dynamiku hospodářského vývoje sledované oblasti (velkostatky rentovního typu), podává na konkrétním materiálu jasný přehled sociálního a majetkového rozvrstvení jak ve městech, tak i na vsi, objasňuje východiska, účel a principy tzv. valašské a pasekářské kolonizace, etc., to vše v úzkých souvislostech a vzájemné vazbě s dějinami politickými. Jde o přesvědčivé a střizlivé zhodnocení uvedeného období, přičemž přínos samotného autora je zřejmý. Nejde pouze o compendium základních poznatků, ale i o novum získané pečlivým studiem archívním i podrobným studiem literatury.

Ve druhé části je uvedeno 133 lokalit v abecedním pořádku, víceméně vyčerpávajícím způsobem zpracovaných, o čemž svědčí, mimo jiné, i bohatý poznámkový aparát i uvedený seznam literatury a pramenů. Výrazně mladá založení jsou pouze registrována s uvedením první zmínky. Práci uzavírá jmenný a místní rejstřík.

Vydání publikace frýdeckomísteckým muzeem lze jednoznačně kvalifikovat jako nesporně přínosný čin a doufejme, že v tomto směru ne poslední. Anotovaná práce je na takové úrovni, že po ní může s jistotou sáhnout i odborník a stane se jistě neodmyslitelnou nejen pro historiky, ale i příbuzné obory, včetně archeologie středověku, pracující v této z hlediska historiografie poněkud zanedbané oblasti.

PAVEL KOURIL

Jarmila Krčálová, **Renesanční stavby Baldassara Maggiho v Čechách a na Moravě**. Academia, Praha 1986, 132 s., 10 obr., 20 fotogr. příloh, německé resumé.

Kniha J. Krčálové je monograficky zasvěcena mimořádné osobnosti renesančního stavitelství, Baldassaru Maggimu, jenž v našich zemích působil v l. 1574—1589 a za tu dobu zanechal za sebou řadu významných děl. Autorka především skoncovala s dohady o tvaru jeho jména a seznámila čtenáře se severoitalským prostředím, odkud k nám přišel. Pak přešla přímo k jednotlivým stavbám, a to v členění podle sféry působení — u Rožmberků, pánů z Hradce, dále uvedla sporné stavby a objekty připisované mu omylem. Nás nejvíce zajímají přestavby hradů, které díky znalosti dostupných pramenů autorka se značnou přesností datuje. K jeho dílům řadí větší část renesančních úprav zámku včetně věže v Českém Krumlově, rozšíření zámku v Bechyni, novostavbu tvrze v Křepenicích a překvapivě i renesanční palác Helfštejna, dosud přičítaný Janovi z Pernštejna (Z. Gardavský), nebo Bruntálským z Vrbna (D. Menclová). Věcná argumentace vycházející ze slohového rozboru a zbytků dekoru s heraldickým motivem rúží však zní věrohodně. Ze staveb pánů z Hradce je výtečně dochována renesanční podoba zámku v Telči a Jindřichově Hradci, jehož Rondel má již manýristické formy. Jen schématicky je řešen půdorys Hluboké, kde všakaráží podivný tvar severozápadní věže a mohutnost věže východní. Na základě analogií přikládá autorka Baldassarovi Maggimu také návrh loggie na zámku v Brtnici, který patřil